

พุทธศาสนสุภาษิต คำโคลง
พระนิพนธ์
ของ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี

วิจิตร

พุทธศาสนสุภาษิตคำโคลง

พระนิพนธ์ของ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

องค์ประธานที่ปรึกษามูลนิธิฯ

พระราชทานพระราชนุญาตให้

มูลนิธิ "ร่วมจิตต์น้อมเกล้าฯ เพื่อเยาวชน"

จัดพิมพ์สำหรับโครงการ

"เยาวชนช่วยเยาวชน"

6 มกราคม 2526

เพื่อสมทบทุนให้การศึกษอบรมคุณธรรม
แก่เยาวชนที่ขัดสน ประพฤติดี มีศาสนา จากหมู่บ้านต่าง ๆ
ทั่วประเทศ ให้มีโอกาสดำรงศึกษาอย่างต่อเนื่อง จนมีอาชีพที่สุจริตได้

คำนำ

การศึกษาพุทธศาสนสุภาษิตเป็นส่วนของหลักสูตร
นักธรรม ผู้ศึกษาจะต้องแต่งเรียงความแก้อสุภาษิตที่ตั้ง
เป็นกระทู้ อ่างพุทธภาษิต หรือภาษิตอื่นๆ ความยาวของ
เรียงความและการอ่าสุภาษิตแล้วแต่ชั้น ว่าจะเป็นนัก
ธรรมตรี โท หรือเอก

ข้าพเจ้าเองเห็นว่า การศึกษาพุทธศาสนสุภาษิตเป็น
ประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะทำให้ได้ทราบข้อธรรมอันจะใช้
เป็นแนวทางดำเนินชีวิตได้ จึงศึกษาจากหนังสือพุทธ
ศาสนสุภาษิต ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา
วชิรญาณวโรรส วันละเล็กน้อย แล้วผูกเป็นโคลง
วันละบทสองบท เพื่อช่วยความจำ เมื่อรวมกันเข้าหลาย ๆ
บทก็เกิดเป็นพุทธศาสนสุภาษิตคำโคลงฉบับนี้ การแต่ง
มิได้เรียงตามวรรคที่กำหนดไว้ในหนังสือของสมเด็จพระ
มหาสมณเจ้าฯ แต่เลือกแต่งตามชอบใจ ทำให้แต่งเพิ่มเติม
ขึ้นได้เรื่อย ๆ เมื่อเวลาอำนวยในกาลสืบต่อไป

๒๕๑๗

วิจิตร

อักษรย่อบอกนามคัมภีร์

-/-	เลขหน้าจัดบอกเล่ม	เลขหลังจัดบอกหน้า
อง. จตุกก.	องคุตตรนิกาย	จตุกกนิปาต
อง. ฉกก.	„	ฉกกนิปาต
อง. ติก.	„	ติกกนิปาต
อง. ทสก.	„	ทสกนิปาต
ขุ.อ.	ขุททกนิกาย	อติวุตตก
ขุ.อุ.	ขุททกนิกาย	อุทาน
ขุ.ชา.อัสติ.	ขุททกนิกาย	ชาตก อัสตินิปาต
ขุ.ชา. เอก.	„ „	เอกนิปาต
ขุ.ชา. จตฺตาฬีส	„ „	จตฺตาฬีสนิปาต
ขุ.ชา. ตัส.	„ „	ตัสนิปาต
ขุ.ชา. ติก.	„ „	ติกกนิปาต
ขุ.ชา. ทุก.	„ „	ทุกนิปาต
ขุ.ชา. ปณฺจก.	„ „	ปณฺจกนิปาต
ขุ.ชา. วิส.	„ „	วิสตนิปาต
ขุ.เถร.	ขุททกนิกาย	เถรคาถา
ขุ.ธ.	„	ธมมปทคาถา

ข.สุ.	..	สุดตนปาด
ท.มหา.	ทชณิกาย	ปาฎิกวคฺค
ม.ม.	มชฺชนิมิกาย	มชฺชนิมปณฺเณสก
วิ.จุล.	วินย	จุลทวคฺค
วิ.มหา.	วินย	มหาวคฺค
วิ.มหาวิภจฺจ.	วินย	มหาวิภจฺจ
ส.สพ.		สหยตนวคฺค
ว.ว.	สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิร-	
	ญาณวโรรส	
ส.ฉ.	สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฉิม)	
ส.ส.	สมเด็จพระสังฆราช (สา ปุสฺสเทว)	

อตฺตา หเว ชิตํ เสยโย ชนะตนนั้นแลเป็นดี

ข. บ. ๒๙/๒๕

ชนะตนประเสริฐแท้	เป็นดี
ชนะอนาถชน	ไปสู้
ฝึกจิตและกาย	เว้นโลก ไกรธนา
ดีกว่าชนะผู้	อันด้วยกำลัง
คำว่า "ตน" นี้ใช้	คือจิตใจและกาย
ชนะใจตนเอง	ประเสริฐกว่าชนะใคร
เพราะข่มขู่ลิดชอบ	ไม่ประกอบสิ่งเหลวไหล
รู้จักให้อภัย	ไม่โลภโกรหรือโกรธา
การชนะบุคคลอื่น	ไม่ยั้งยื่นอาจอับรา
ชนะด้วยวาจา	หรืออาวชฺชยุทฺถภณฺฑา
แรกเอาชนะเขา	ภายหลังเราอาจแพ้พัตัน
ชนะตนของตนนั้น	สั่งดีแท้ข่มแน่นนอน ฯ

อตตาทิ กิร ททุทโม
ได้ขึ้นว่าตนแล ผักได้ยาก

ฐ. ข. ๒๔/๓๖

การผักอันยากนั้น	ผักฝน ตนนนา
สอนพว้านั้นคน	อันได้
บุคคลไม่เห็นคน	ทำผิด เลยนอ
เมื่อไม่เห็นผิดไซ้	ก็เว้นผักปรีอ.

.....

อตตาทิ สทนุ โต ปริสสุสชาติ
ตนที่ผักได้แล้ว เป็นแสงสว่างของบุรุษ

ศ. ศ. ๑๕/๒๔๗

จงผักคนมนัสพร้อม	กายา
ให้ทำท้าวจา	เรียบร้อย
บุคคลผักกิริยา	แลจิต
เรื่องรุ่งจักไม่ต้อย	คำถาวรคำ.

อตตาทิ อตฺตโน นาโถ
ตนแล เป็นที่พึ่งของตน

ฐ. ข. ๒๕/๓๖/๖๖

ยามทุกข์ยามเดือดร้อน	กายใจ
จักเพียรจักเรือกิโร	“ช่วยข้า”
ก่อการกิจอันใด	ควรฟัง ตนนนา
ดีกว่าคอยชักช้า	ฟังผู้ช่วยเหลือ.

.....

อปฺปมาโท อมตํ ปทํ
ความไม่ประมาท เป็นทางไม่ตาย

ฐ. ข. ๒๕/๑๗ ฐ. ข. ๒๗/๕๒๔

อย่าประมาทกุ่มสติทั้ง	รักษากายนา
ทวารอกุสลา	ละเว้น
เป็นทางไม่มรณา	จักอยู่ สุขเอย
พระพุทธรองค์ทรงนั้น	แน่แท้ทางเกษม

ปมาโท มัจจุโน ปทํ
ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย

พ. ศ. ๒๔/๑๘ พ.ศ. ๒๓ ๒๓/๕๒๔

เล่นเล่ทอดธุระทั้ง	มมาย
น้แหละทางอบาย	วุ่นว้า
ประมาทสู่ความตาย	กุศลเสื่อม นาพ้อ
ดับชีพไปเน่นซ้ำ	ไปพ้นสงสาร

.....

กวี คาถานมาสโย
กวีเป็นท้ออาศัยแห่งกาถาทั้งหลาย

ศ. ศ. ๑๔/๕๒

กานท์กลอนกรองกายบ้นเอน	ดนตรี
เวทวิเศษกาถาคี	สัมผัสคล้อง
อาศัยพจน์ไพเราะกวี	สรรแต่ง
ชนจกกล่าวเกริ่นก้อง	กว่าร้อยพรรษา

อโรคยปรมา ลาภา
ความไม่มีโรคเป็นลาภอย่างยิ่ง

ม. ม. ๑๓/๒๔๑. พ. ศ. ๒๔

ปวดหัวทั้งปวดท้อง	ถอนพัน
เป็นโรคสารพัด	เพิ่มไข
โรคมากหลากหลายหนัก	มหาทุกข์
สันโรคทั้งหลายได้	โรคแท้สุขเกษม.

.....

นตฺถิ ปญฺญาสุมา อาภา
แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี

ศ. ศ. ๑๔/๕

สุริยจันทร์ดารกะลา	รังสี
ความสว่างแสงอัคร	คบได้
มั่งสัจจะไม่มี	มีอาจ มอนนา
เดือนมืดคืนดาวไร	เดือดร้อนไปเห็น
ธรรมะอรรถศาสตรวิลา	ลุ่มลึก
จักประจักษ์กลศึก	เสกสุ
ปัญญาตรึงตรึง	จึงสว่าง นาพ้อ
แสงแห่งปัญญาวิ	เลิศล้ำแสงใด

ปัญญา ว ธเนน เสโย
ปัญญาเที่ยวประเสริฐกว่าทรัพย์

นบ-ม. ม. ๑๓/๔๑๓. นบ-ช. เถร. ๒๖/๓๗๕

เงินทองทรัพย์สิ่ง	วิ้วควาย
โจรลักขโมยขาย	แย่งขโมย
ซื้อสรรพสิ่งทั้งหลาย	ด้วยทรัพย์ นั้นแล
แต่มีอาจใช้ขอ	สุขแท้นิพพาน
ปัญญาเป็นทรัพย์ล้ำ	เลอเลิศ
เป็นสง่าอันประเสริฐ	ยิ่งสน
อาจก่อเกียรติช่วยเข็ด	ชูชอ
รู้จักนาคตนพัน	จากห้วงทุกข์กรรม.

พรหมาติ มาตาปิตโร

มารดาบิดานันทานว่าเป็นพรหมของบุตร

อญ. คิก. ๒๐/๑๖๘. อญ. จตุกก. ๒๑/๕๒ ชุ. อิติ. ๒๕/๓๖๔

อันชนนินชนกนั้น	คือพรหม
บุญลบลาคุดม	ประเสริฐแท้
เลียงคูนชูชม	เชยบุตร
พรหมวิหารมากแล้ว	กว่าผู้อื่นใด

บุพพาวจริยาติ วุจฺจเร
มารดาบิดาท่านว่าเป็นบุพพาวจารย์ของบุตร

อญ. คิก. ๒๐/๑๖๘. อญ. คิก. จตุกก. ๒๑/๕๒ ชุ. อิติ. ๒๕/๓๖๔

ท่านสอนบุตรแต่น้อย	วัยเขี้ยว
แต่บุตรยังอ่อนเขลา	จวบรู้
อบรมวิชาเขี้ยว	ชาญเชี่ยวชาญ
ทั้งวิถีธรรมสู่	โลกได้ปลอดภัย.

.....

อาหเนยฺยา จ ปุตฺตานํ

มารดาบิดา เป็นที่ควรคำนับของบุตร

อญ. คิก. ๒๐/๑๖๘. อญ. จตุกก. ๒๑/๕๒ ชุ. อิติ. ๒๕/๓๖๔

บุตรควรเคารพน้อม	ภักดี
แสดงกตเวที	มากล้น
แก่บุพพาวจารย์	พรหมท่าน
บุชิตพระคุณพัน	เพียบพร้อมกตัญญู

เทศโส จ โหติ อติยาจนาย
 คนยอมเป็นที่เกลียดชังเพราะขอจัด

วิ. มหาวิภังค ๑/๓๓๔. ขุ. ขา. ติก. ๒๗/๑๐๐

ใครใครยอมเกลียดหน้า	คนขอ
เบื่อนักจักหน้างอ	บันอู้
กวนสุขเรย์ไรต่อ—	แยก่าน
ขอจัดนั้นก่อผู้	มักได้น้ำขัง

.....

กาลโล ฆสติ ภูตานิ สพุพาเนว สหตฺตนา
 กาลเวลาข้อมกินสรรพสัตว์กับทั้งตัวมันเอง

ขุ. ขา. ทก. ๒๗/๕๔

กาลเวลาไม่เที่ยงแท้	หมุนเวียน
สรรพสัตว์พรหมเกษมณ	มอดม้วย
ชีพิตดับกาลจำเนียร	กาลล่วง
กาลข้อมกินกาลด้วย	ดับสิ้นคืนวัน.

อตฺโถ อตฺถสฺส นนฺตฺตํ ก็ กริสฺสนติ ตารกา
 ประโยชน์เป็นฤกษ์ของประโยชน์เอง
 ดวงดาวจักทำอะไรได้

ขุ. ขา. เอก. ๒๗/๑๖

ทำดีก็ย่อมได้	ผลดี
ประพฤติชอบนั้นมิ	ประโยชน์แท้
อย่าคอยฤกษ์ราศี	ดาวเคราะห์ ไชยนา
ดาวมิอาจช่วยแก้	ส่งร้ายเป็นคุณ

.....

กาลานรูป ว ฐรุ นิยุญเช
 ึ่งประกอบฐระ ให้เหมาะแก่กาลเที่ยว

ว.ว.

จักประกอบกิจใหญ่่น้อย	ทำงาน
พึงเลือกให้เหมาะกาล	กำหนดไว้
ดั่งนี้จักบันดาล	สิวิ มงคลนา
งานจะคล่องสบายได้	สะดวกแท้สัมฤทธิ์ผล

กตสฺส นตฺถิ ปฏิการํ
 สิ่งที่ทำแล้ว จะทำคืนไม่ได้

ศ.ศ.

สิ่งใดทำแล้วไม่	อาจทำ คืนเลย
ต้องรับผลแห่งกรรม	แน่แท้
ไปตรองครึกอจลล้า	ทำชั่ว
เรามาช่วยแก้	สิ่งร้ายกลายเป็นดี

.....

สุกฺกํ สาธุณา สาธุ
 ความดีอันคนดีทำง่าย

วิ.จุล. ๗/๑๕๕. พ. อ. ๒๕/๑๖๗

ความดีพึงประกอบนั้น	มากมาย
ความโอบอ้อมอารี	เออเพื่อ
ความดีเหล่าคนดี	ทำง่าย
คุณเด่นเรื่อตามน้ำเกอ	เด่นได้รวดเร็ว

สาธุ ปาเปเน ทุกฺกรํ
 ความดี อันคนชั่ว ทำยาก

วิ.จุล. ๗/๑๕๕ พ.อ. ๒๕/๑๖๗

คนชั่วใจชั่วร้าย	พยายาม
มักชั่วจนตัวตาย	ดับม้วย
จะทำดีข่มฝืนกาย	วุ่นนัส
ประพฤดิชอบมิได้ด้วย	ขาดุแท่ทรชน

.....

ราชา มุขํ มนุสฺสํ
 พระราชาเป็นประมุขของประชาชน

วิ. มท. ๕/๑๒๔ ม.ม. ๑๒/๕๕๖ พ.ศ. ๓๕/๕๕๖

ทะเลเป็นเจ้าของ	นทีมหันต์
ทิวะสวียฉิน	แจ่มจ้า
รัตติวิศมจินทร์	เรืองจรัส
สงฆ์ประมุขแห่งชาวหล้า	เหล่าผู้ฟังบุญ
ผู้ใหญ่ในแคว้น	คือรา ชาแล
ผู้บำบัตทุกข์ประชา	ช่วยเกอ
เป็นประมุขนาครา	ในรัฐ
ทรงทศพิชธรรมเออ	ราชผู้ให้สวัสดิ

ปุตตะกั วีย ราชานโน ปชั รกขณุตฺต สพฺพทา
 พระราชาจงรักษาประชาราษฎร์
 ให้เหมือนบิดารักษาบุตรทุกเมื่อ

นบย-ส.ณ.

พระบารมีแผ่ปกบ้อง	นาค
เหล่าพสกนิกร	อันเกล้า
ดั่งชนกออาทร	รักษันบุตร
ดั่งครอบครัวอยู่เย้า	พ้อคุ้มสุขเกษม

.....

กลุยานการี กลุยาน์ ปาปการี จ ปาปกั
 ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

ส.ศ. ๑๘/๑๓๓ ข.ชา ทุก. ๒๑/๑๔

กลักรหวานพืชแล้ว	รอฟผล
ปลูกถั่วข้อมได้ขบถ	ถั่วแท้
หวานชาวทนาคตน	ข้าวงอก
จักผิดประเภทแม่	หนึ่งครึ่งถาม
เปรียบบุคลผู้ซึ้ง	ทำดี
กุศลส่งบุญทวี	สวรรค์ได้
ทำชั่วอเวจี	แหล่งรับ รongนอ
รู้อย่างนั้นแล้วไซ้	คิดสร้างแต่กุศล

ชิมจุณา ปรมา โรคา
 ความหิว เป็นโรคอย่างข้ง

ข. ข. ๒๘/๔๒

ขามหิวหุบอ้อมอ้อ	ตาลาย
หิวจืดจืดใจคลาย	สติได้
นับเป็นโรคอันตราย	อย่างข้ง
กล่าวว่าโมโหหิวให้	โทษแท้ถึงตาย

.....

อินาทานัน ทุกข์ โลก
 การทุกข์เป็นทุกข์ในโลก

นบย อญ. จกข ๒๒/๑๔๘

กู้เงินมาเพื่อใช้	ทำทุน
อาจเกิดผลเงินหมุน	ไม่ซ้ำ
กู้เหมือนมัจฉา	คือเล่น พนันแอ
เป็นทุกข์ทำวันว้า	ดอกเบี๋ยมากมาย

สุขา สงฺฆสฺส สามคฺคิ
ความพร้อมเพรียงของหมู่ ให้เกิดสุข

อ. ทสก. ๒๔/๘๐. ขุ.ธ. ๒๔/๔๑ ขุ.อิติ ๒๔/๒๓๔

ยามเหล่าอริว้าย	หมายปอง เมืองนา
ชาวประชาทั้งผอง	ช่วยกู้
ปฏิบัติก็มีอาครอง	เข้ายึด
สามัคคีกองกู้	ชาติให้เสรี
ไทยรวมไทยพรักพร้อม	สามัคคี
อาจก่อปรักเกิดมี	ประโยชน์ได้
เมืองไทยจักเพิ่มทวี	ความรุ่ง เรืองนา
สามัคคีนำสุขให้	หมู่พ้อง-ผองไทย

วิสฺสฏฺฐ เจปํ น วิสฺสเส
แม้ในคนคุ้นเคย ก็ไม่ควรไว้วางใจ

ขุ.ชา เอก. ๒๗/๓๐

แม้สหาคชนักคุ้น	เคยกัน
วางจิตทุกสงอัน	ไปได้
อาจน้าทุกข้มากรวัน	ถ้าเชื่อ
ภัยอาจเกิดจะได้	เพราะไว้วางใจคน

อกุโฏเรน ชินะ โภธํ
พึงชนะคนโกรธด้วยความไม่โกรธ

ขุ.ธ. ๒๔/๔๕. ขุ.ส. ทุก ๒๗/๕๐

คนโกรธขาดสติขี้	โมโห
เอาชนะโดยโทโส	ตอบบ้าง
ต่างคนต่างพูดโย	ขิงโกรธ
ความโกรธมีเลิกร้าง	เพราะเกรงวาทถัน
ผู้ใดข่มจิตด้วย	ทมะ
สามารถเอาชนะ	โกรธได้
ผู้โกรธก็อาจละ	ความโกรธ
ที่เล็กโกรธนั้นไซ้	เพราะแพ้คุณธรรม

ตควํ ว ปลาเสน โย นโร อุนยหติ
ปตฺตาปี สุรภี วายนติ เอวํ ธีรปเสวนา
นรชนห่ออกฤษณด้วยใบไม้ แม้ใบไม้ย่อมพลอยหอม
ฟุ้งไปฉนั้นใด, การส้องเสพกับนักปราชญ์ก็ฉนั้น
(โพธิสัตว์) ขุ.ชา. วิส. ๒๗/๔๓๗

ใบไม้อันชนใช้ห่อ	กฤษณา
ย่อมติดหอมสุคนธา	กลิ่นฟุ้ง
เปรียบบุรุษคบหา	บัณฑิต
จักเรืองรุ่งตราบคั่ง	เพราะคุ้นคนดี

จเช ธนํ องฺคฺวรสฺส เหตุ
 องฺคํ จเช ชีวิตํ รกฺขมาโน
 องฺคํ ธนํ ชีวิตญฺจาปี สพฺพํ
 จเช นโร ฆมฺมนฺสฺสรนโต

นรชนพึงสละทรัพย์เพราะเหตุแห่งอวัยวะ เมื่อรักษา
 ชีวิต พึงสละอวัยวะ เมื่อตามระลึกถึงธรรม พึงสละ
 อวัยวะ ทรัพย์ และแม้ชีวิตเสียทุกอย่าง

ข.ชา. อสคิ. ๒๘/๑๔๗

พึงเสียสละเพื่อ	กันตน
เสียอวัยวะขันธ์	ชีพไว้
แต่พึงรักษารวมจน	เห็นอัน
เสียทรัพย์กายบัพชีได้	เพื่อคุ้มครองธรรม.

ชีรฺนติ เว ราชรตา สจฺจิตฺตา
 โอโถ สรริมฺปิ ชฺรํ อูเปติ
 สตยฺจ ฆมฺโม น ชฺรํ อูเปติ
 สนฺโต หเว สพฺภิ ปเวทยนฺติ

ราชรถอันงดงามย่อมคร่ำคร่า แม้สรีระก็เข้าถึงชรา
 ส่วนธรรมของสัตบุรุษย่อมไม่เข้าถึงชรา สัตบุรุษ
 กับสัตบุรุษย่อมรู้กัน

(พุทธ)

ศ. ศ. ๑๙/๑๐๒

สัตบุรุษย่อมรู้	มูลความ
ว่าราชรถอันงดงาม	ประดับแก้ว
สรีระใดก็ตาม	ย่อมแก่ ชรา
ยังแต่ธรรมอันแผ้ว	ไม่พ้นจากสมัย

อิตถิธุดโต สุราธุดโต อกขธุดโต จ โย นโร
 ลหุ ลหุ วินาเสติ ตํ ปราภวโต มุขํ
 คนใด เป็นนักเลงหญิง นักเลงสุรา และนักเลงหนั้น
 ข้อมล้างผลาญทรัพย์ที่ตนได้แล้ว ๆ ข้อนั้นเป็น

เหตุแห่งผู้ฉิบหาย

(พุทธ)

พ. ศ. ๒๔/๓๔๗

นักเลงหญิงคนดื่มเหล้า	มันเมา
พนันเล่นจิตใจเบา	ชั่วช้า
ข้อมเสียทรัพย์เพราะโอดเขลา	จักเสื่อม ลาภนา
เป็นเหตุความรุ่มว้า	จักต้องฉิบหาย

สารุ โข สิปฺปํ กํ นาม อปี ยาทิสกิทิสํ
 ชนชื่อว่าศิลปะแม้เช่นใดเช่นหนั้น
 ก็ยังประโยชน์ให้สำเร็จ

พ.ศ. ๒๔/๓๔๗

ศิลปกรรมนำสุพรรณ	พรรณนา
เครื่องประกอบพิทยา	เพริศแพรว
วิศิลป์สิ่งเดียวพา	เรื่องรุ่ง
ศิลปศึกษาแล้ว	เลิศล้ำมงคล

.....

อตฺตมาเจว ทฬิทฺทา จ สฬฺเพ มจฺจุปรายนา
 ทั้งคนมีและคนจน ล้วนมีความตายเป็นเบื้องหน้า

ก. มท. ๔๐/๑๔๑. พ.ศ. ๒๔/๓๔๗

จักมีเงินขากแค้น	อย่างไร
เป็นเพื่อนร่วมอยู่ใน	โลกน
จักต้องพึ่งอาศัย	สงเคราะห์ กันนา
เพราะต่างมีจรรจา	ว่าต้องอาศัย

พหุมีปิ เจ สหิต ภาสมาโน
 น ตกฺกโร โหติ นโร ปมตฺโต
 โคโปว คาโว คณฺเญ ปเรสํ
 น ภควา สามญฺญสุสฺส โหติ

นรชนผู้ประมาทแล้ว แม้กล่าวพุทธพจน์ได้มาก
 แต่ไม่ทำตามพุทธพจน์นั้น ย่อมไม่มีส่วนแห่ง
 สามัญย์ เหมือนคนเลี้ยงโค นับโคเพื่อคนอื่นฉะนั้น

(พุทธ)

พ.ธ. ๒๔/๑๗

ชนผู้ประมาทแล้ว	มมาย
พุทธพจน์มากมาย	กล่าวได้
แต่จิตห่อหุ้มเอา	ในบาป
พระพุทธรองค์ทรงตรัสไว้	ไปนั้นย่อมยอมตาม

เปรียบบุคคลผู้รับจ้าง	ทุกวัน
โคมากหลายกอนันต์	ผู้เลี้ยง
ต้องคอยนับกวัดขึ้น	เผ้าพิทักษ์
อันเด็กเลี้ยงโคเพียง	ประมาทแล้วกล่าววรรณ

สเจ ภายถ ทฺกฺขสฺส สเจ โว ทฺกฺขมปฺปิยํ
 มา กตฺถ ปาปํ กมฺมํ อาวํ วา ยถิ วา รโห

ถ้าท่านกลัวทุกข์ ถ้าท่านไม่รักทุกข์ ก็อย่าทำ
 บาปกรรม ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ

(พุทธ)

พ.ธ. ๒๔/๑๘๐

เหตุคือบาป ทุกชั้นนั้น	เป็นผล
เป็นสัจจะไปมีคน	อาจแย้ง
กลัวทุกข์อย่าปล่อยตน	ทำบาป
ทั้งที่ลับและที่แจ้ง	อย่าได้กระทำ

โย เว กตมฺญ กตเวที ธีโร
 กลฺยาณมิตฺโต ทพฺพหตฺติ จ โหติ
 ทุกฺขิตสฺส สกฺกจจ กโรติ กิจจํ
 ตถาวีรํ สปุริสํ วทนฺติ

ผู้มีปรีชาใจ เป็นคนกตัญญูกตเวที ๑ มีกลฺยาณมิตร
 สนิทสนมกัน ๑ ช่วยทำกิจของมิตรผู้ตกยากโดย
 เต็มใจ ๑ ท่านเรียกผู้นั้นว่า เป็นสັตบุรุษ.

(สรงยุคโพธิสัตว์)

ช.ชา. จตุตทส. ๒๒/๔๔๑

สັตบุรุษท่านกล่าวไว้	สามสถาน
ว่าข้อมรู้คุณูปการ	นอบน้อม
มิตรดีไประราน	สนมสนิท
กับมิตรตกยากโอบอ้อม	ช่วยด้วยเต็มใจ

น เวทา สมฺปรายาย น ชาติ นปิ พนฺธวา
 สกณฺจ สีสํสฺสฺสํ สมฺปรายสุขาวํ
 เวทมนต์ ชาติ พวักพ้อง นำสุขมาให้ในสัมปราค
 ภาพไม่ได้ ส่วนสี่ของคนที่บริสุทธ์แล้ว จึงนำ
 สุขมาให้ในสัมปราคได้

(โพธิสัตว์)

ช.ชา. ปญจก ๒๑/๑๗๕

บุคคลก้านเนติลา	สุดประเสริฐ
สรรพเวทมนต์เลิศ	รอบรู้
พวักพ้องช่วยชูเชิด	เกียรติกษ
ไปเกิดคู่แค้น	ด้นม้วยมรณา
เหล่าบัณฑิตผู้ประพฤดี	พรหมจรรย์
ศีลสัถย์บริสุทธ์อัน	รักแล้ว
อิธโลกจักสุขสันต์	จิตสงบ
ปรโลกผุดผ่องแล้ว	สุขด้วยแรงศีล

สพฺพา ปุริสา สปุริโส ปวายติ
 สัตบุรุษ ข้อมขจร ไปด้วย

อ.ก.ค. ๒๐/๒๕๑ ข.ร. ๒๔/๒๒

ปวงมาลีกลิ่นไม้	กฤษณา
ขจรควบพระพายพา	กลั่นเกล้า
บ้างผลิส่งสุกัณฐา	ขามคำ
บ้างผลิหอมขามเข้า	กลั่นฟุ้งจรุงไคล
เก็บรัตติกาลสัตบุรุษนั้น	เปรียบปาน
กลั่นรณสุมาลย์	กลั่นไม้
หอมตรลบตลอดกาล	ไปหยด
ทวนพระพายหอมได้	ทั่วทั้งทิศา.

อุปสฺสุตาย ปุริโส พลิวทฺโทว ชีรติ
 มํسانی ตสฺส วทณฺณติ ปญฺญา ตสฺส น วทณฺณติ
 คนผู้สดับน้อยนี้ ข้อมทรุดโทรมไป เหมือนโลดึก
 เนื้อของเขาข้อมเจริญ แต่ปัญญาของเขาหาเจริญไม่

(พุทธ)

ข.ร. ๒๔/๓๔

อุปสฺสุตผู้สดับน้อย	ดุจโค ถึกนา
มีร่างกายใหญ่โต	อวบอ้วน
เนื้อหนามากอึกโง	ไปเกิด ประโยชน์นา
กายใหญ่ใจโหมมด้วน	เพราะด้อยปัญญา

โสจติ ปุตุเตหิ ปุตุติมา
 โคมิโก โคหิ ตเถว โสจติ

อุปฺปธิ นรสฺส โสจนา
 น หิ โส โสจติ โย นิรูปฺธิ

ผู้มีบุตรข้อมเศร้าโศกเพราะบุตร, ผู้มีโคข้อมเศร้าโศก
 เพราะโคเหมือนกัน,
 นรชนมีความเศร้าเพราะอุปฺธิ ผู้ใดไม่มีอุปฺธิ
 ผู้นั้นไม่ต้องเศร้าโศกเลย

(พุทธ)

ส.ส. ๑๔/๕

มีวัวจกทุกชั่วรอน	เพราะวัว
มีบุตรเกิดแต่ตัว	จกเศร้า
ความเศร้าเกิดเพราะมีวัว	มีนกเเลศ
ไร้อุปฺธิครองเข้า	ก็เเลศสนโศกสลาย

โย จบุปฺเพ ปมชฺชิตฺวา ปจฺฉา โส นปฺมชฺชติ
โสมํ โลกํ ปภาเสติ อพฺภา มุตฺโต ว จนฺทิมา
ผู้ใด ประมาทแล้วในก่อน ภายหลังไม่ประมาท
ผู้นั้นชื่อว่า ยังโลกนี้ให้สว่าง

เหมือนพระจันทร์พ้นแล้วจากเมฆฉะนั้น

(อจุลิมาดเถร)

ม.ม. ๑๑/๔๔๖

บุคคลผู้ประมาทแล้ว	กอบปรนุญ
จักเกิดผลกุศลหนุน	เลิศล้ำ
เป็นประทีปประภาจุน	เจือโลก
ดุจศิวรพ้องพัน	เมฆรายทั่วกำบัง

ยสฺส ราโค จ โทโส จ อวิขา จ วิราชิตา
โส อิมํ สมฺมุตฺตํ สกาคํ สรณฺขณํ
สอุมฺภิกขํ สุตฺตตฺรํ อจฺจตริ

ผู้ดำรงอรรคะ โทสะ และอวิชาได้แล้ว ชื่อว่าได้
ข้ามทะเล อันนี้ มีสัตว์ร้าย มีโจรสลัด พร้อมทั้งกับ
ที่เกิดจากคลื่น อันข้ามไปได้ยากนัก

(พุทธ)

ศ. สห. ๑๘/๑๕๗

อันสมุทรสุดลึกพัน	จักประมาณ
คลื่นใหญ่กับวังควาญ	พายุกล้า
โจรสลัดหมู่สัตว์พาล	หฤโหด
กับพิบัติอยู่เฉพาะหน้า	เมื่อข้ามทะเล
วาระโทสะทั้ง	อวิชา
ย่อมเกาะสันดานมา	ยากแก่
กับพิบัติแห่งชั่ว	ของมนุษย์
ดำรงออกได้แล้ว	จึงได้ข้ามทะเล

อโหมัม ทิวสํ ภยิรา อปุเปณ พหุเกณ วา
 ยํ ยํ วิวหเต รตติ ตทนนตสส ชีวิตํ
 บุคคลควรกระทำวันคืนไม่ให้ว่างเปล่าจากประโยชน์
 น้อยหรือมาก เพราะวันคืนผ่านบุคคลใดไป ชีวิต
 ของบุคคลนั้นย่อมพร่องจากประโยชน์นั้น
 (สรวินิจาเถร)

ขุ. เถร. ๒๒/๓๑๕

สิ่งของหายแล้วย่อม	อาจหา แทนนา
วันล่วงเลยเวลา	ไปไม่ได้
ฉะนั้นอย่างทั้งทว่า	ให้ว่าง
จงกอบประจักษ์ให้	ประโยชน์แท้แก่ตน

.....

ชาติฉิทฺโธ ธนฉิทฺโธ โคตฺตฉิทฺโธ จ โย นโร
 สณฺณญาติ อติมณฺเญติ ตํ ปราภวโต มุขํ
 กณฺโถ หยํเพราะชาติ หยํเพราะทรัพย์ หยํเพราะ
 สกฺกุล ย่อมคูหมันญาติของตน ข้อนั้นเป็นเหตุแห่ง
 ความเสื่อมของคนนั้น

(พุทธ)

ขุ. ส. ๒๕/๑๙๑

ผู้ใดเบื่อหยังด้วย	ชาติสกฺกุล
หยังเพราะทรัพย์เนื่องหนุ่น	มากลั่น
ย่อมหมันญาติว่าสกฺกุล	ใช้ญาติ ตนฤา
เขาก็จกเสื่อมเป็นตน.	แห่งผู้ฉิบหาย

บันทึก

บันทึก

เยาวชนมีความรู้คู่คุณธรรมนำประเทศชาติสู่ความมั่นคง

เด็กและเยาวชนอีกหลายแสนคน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติขาดทุนทรัพย์ที่จะศึกษาให้มีความรู้และคุณธรรม ทำให้เกิดปัญหาแว่วลม ประพฤติมิชอบ ติดยาเสพติด หรือก่ออาชญากรรม คนที่ขาดการศึกษา จะไร้อนาคตที่ดี

มูลนิธิร่วมจิตต์น้อมเกล้าฯ เพื่อเยาวชน (รจนก.) เลขทะเบียน 1728 เป็นโครงการหนึ่งของคณะกรรมการสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี โดยมีกระทรวงศึกษาธิการ เป็นเจ้าของเรื่องดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง มีวัตถุประสงค์ช่วยเด็กและเยาวชนที่ขาดสนประพฤติดี มีศาสนา (อะไรก็ได้) ในชนบททั่วประเทศให้ได้มีโอกาสรับการศึกษาอบรมคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง จนมีอาชีพได้ เพื่อเป็นกำลังรับช่วงรักษาเอกราช และพัฒนาประเทศให้เจริญต่อไป โครงการนี้เป็นสัญลักษณ์ที่คนไทย ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ตอบแทนบุญคุณชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ บรรพบุรุษที่ได้รับรักษาเอกราชตลอดมา

เสริมสร้างโอกาสให้ได้รับการศึกษาสามัญ มูลนิธิฯ ช่วยอย่างไร

พ.ศ. 2525 ช่วยเยาวชน 2,525 คน คือเด็ก 3-6 ปี ให้ได้เข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมการพัฒนาชุมชน 525 คน และเยาวชนระดับประถมจากทุกอำเภอ 1,000 คน ๆ ละ 1,200 บาทต่อปี ระดับมัธยมและอาชีวศึกษาระยะสั้น 500 คน ๆ ละ 2,000 บาทต่อปี ระดับอาชีวศึกษาระยะยาวและอุดมศึกษา 299 คน ๆ ละ 5,000 บาท

ต่อปี บวชสามเณรระยะยาว ตามความประสงค์ของผู้ให้ทุน 201 รูป ช่วยค่าอาหารรูปละ 1,200 บาทต่อปี มูลนิธิ รจนก. มีกรรมการอุปการะเยาวชน ณ ท้องถิ่น ให้ความอบอุ่น ให้คำแนะนำ รับปรึกษาหารือ ดูแลให้มีศีลธรรม วัฒนธรรม จริยธรรม รู้จักทำงาน เพื่อส่วนรวม

ผู้คัดเลือกเยาวชน

กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย ด้วยความเห็นชอบของกรมการพัฒนาหมู่บ้านซึ่งเป็นชาวบ้านโดยล้วน

ร่วมแรงร่วมใจ ใครเป็นใครในมูลนิธิร่วมจิตต์น้อมเกล้าฯ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นองค์ประธานกรรมการที่ปรึกษา

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา เป็นองค์ประธานกิตติมศักดิ์

ดร.ก่อ สวัสดิ์พานิชย์ ประธานกรรมการอำนวยการ :- ผู้แทนจาก 10 องค์การเอกชนที่มีสาขาทั่วประเทศเริ่มมูลนิธิ ร่วมกับหน่วยราชการ อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย รัฐวิสาหกิจ องค์การเอกชนอื่น ๆ รวมทั้งผู้มีจิตศรัทธาจากอาชีพต่าง ๆ เป็นกรรมการช่วยดำเนินงานทั่วประเทศ ชุมชนทั่วประเทศ ได้เข้ามีส่วนร่วมในโครงการสนับสนุนคนละเล็กละน้อย ให้มูลนิธิช่วยเยาวชนได้ครบ 2,525 คนแล้วในปีนี้ แต่จะต้องหาทุนเพิ่มเติมสำหรับการศึกษาปีต่อ ๆ ไป

หม่อมงามจิตต์ บุรฉัตร ประธานกรรมการดำเนินงาน
พร้อมด้วยคณะกรรมการ 7 ฝ่าย ประกอบด้วย ข้าราชการ นักธุรกิจ
สื่อมวลชน และเอกชน แต่ละฝ่ายรับผิดชอบตามสาขางานที่จำเป็น

ท่านมีส่วนร่วมช่วยได้ในโครงการ

เงินที่ท่านสมทบแม้เพียงเล็กน้อย มีค่ามหาศาลเพราะให้
โอกาสแก่เด็กและเยาวชนที่ขัดสนได้ศึกษาเป็นทรัพย์สินที่มีคุณค่า
แก่ชาติบ้านเมืองอย่างยิ่ง

ท่านที่ยินดีมีส่วนร่วมสนับสนุนโครงการนี้ กรุณาส่งธนาคัตติ
(ส่งจ่าย ป.ณ.นา) หรือเช็คที่ครอบคลุมในนามมูลนิธิร่วมจิตต์น้อมเกล้าฯ
เพื่อเยาวชน เลขบัญชี 11043 ธนาคารทหารไทย สำนักงานใหญ่
ถนนศรีอยุธยา หรือส่งที่คุณกมลลา ลิมทอง ประธานฝ่ายการเงิน
และการบัญชี 25/1 สุขุมวิทซอย 7 กรุงเทพฯ 10110

โปรดสอบถามรายละเอียดการตั้งทุนถาวรตั้งแต่วันหนึ่งหมื่นบาท
ขึ้นไป เพื่อช่วยเยาวชนต่อไปไม่สิ้นสุด มูลนิธิจะจารึกนามทุกท่าน
ที่ให้ทุนถาวรไว้เป็นบันทึกประวัติศาสตร์ โทรศัพท์ 2523076-7,
2523341, (ตรง) 2526780, 2526679 (ต่อ 21, 22)

10 องค์การริเริ่ม

สภาสังคมฯ สภาสตรีฯ สภาเยาวชนฯ สภาลูกเสือฯ
สภาผู้ปกครองและครูฯ พุทธสมาคมฯ สันนิบาตมูลนิธิฯ ครูสภา
ศูนย์ปฏิบัติการ ลสชบ. ชมรม ลสชบ.กทม.

การศึกษาพัฒนาเยาวชน
บังเกิดผลพัฒนาชาติ
ร่วมสละคนละ 10 บาท
มีส่วนช่วยชาติและเยาวชน

ส่งชื่อ สมุดพระปีใหม่นี้ได้ที่
มูลนิธิ :- 25/1 สุขุมวิทซอย 7
กท. 10110 โทร. 2523076-7

สมุดประจำปีใหม่ พร้อมด้วย แนวทางไปสู่อนาคตที่สดใส

“การศึกษาพัฒนาเยาวชน บังเกิดผลพัฒนาประเทศ”

“เสริมสร้างความรู้ คู่คุณธรรม คือกิจกรรมของ
มูลนิธิร่วมจิตต์น้อมเกล้าฯ เพื่อเยาวชน

ขอนำข้อความต่อไปนี้ให้ท่านพิจารณาว่าการให้การศึกษา
อบรมเยาวชนสำคัญอย่างไร

ผู้ต้องขังในเรือนจำนนทบุรี เขียนจดหมายถึงมูลนิธิ ขอ
อุปการะการเรียน ว่า

“พวกกระผมมีความรู้ไม่เป็นขั้นประถมปีที่ 4 ส่วนมาก
เขียนหนังสือไม่ได้ อ่านไม่ออก เหตุที่พวกกระผมต้องมาเป็น
ผู้ต้องขังเช่นนี้ เพราะความขี้เกียจ และฉ้อโกงการศึกษา ซึ่งไม่สามารถ
จะทำงานที่ดีทำได้ หากกระผมจึงต้องกระทำผิดกฎหมายโดยไม่มี
ความสนใจ” เมื่อพวกกระผมได้มีโอกาสศึกษาขณะนี้ แม้ขาด
อุปการะ จึงได้เขียนมาขอจากมูลนิธิจากมูลนิธิฯ